

Сторінки історії

(до 70-річчя Буковинського державного медичного університету)

УДК 340.6:378.6:61(477.85-25)БДМУ(09)

В.Т. Бачинський, І.Г. Савка, О.Я. Ванчуляк, О.Ф. Кулик

НАУКОВІ НАРИСИ КАФЕДРИ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ В МИНУЛОМУ ТА СЬОГОДЕННІ

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Резюме. У статті проаналізована історія кафедри судової медицини та медичного правознавства Буковинського державного медичного університету в контексті етапів розвитку судової медицини як навчальної дисципліни. Змальовано історичні та наукові портрети завідувачів та викладачів кафедри. Показано становлення та перспективи співпраці між Чернівецьким облас-

ним бюро судово-медичної експертизи та кафедрою на шляху до науково-практичного комплексу, який створився завдяки навчально-методичній, науковій та практичній діяльності колективу кафедри.

Ключові слова: кафедра, судова медицина, медичне правознавство, історія, наука.

Історія кафедри тісно пов'язана з розвитком судово-медичної служби в регіоні. Наказ про створення судово-медичної служби на Буковині видано в 1944 р., в.о. обласного судово-медичного експерта призначено лікаря Бройде Йосипа Яковича. У подальшому заклад очолювали: Курочкіна Н.Б. (1944-1949 рр.), Сафронова Ф.Г. (1949-1951 рр.), Бусоедов Ф.Г. (1951-1966 рр.), Жук Г.Л. (1966-1969 рр.), Гага В.І. (1969-1970 рр.), Бусоедова З.О. (1970-1972 рр.), Белохвостов О.А. (1972-1975 рр.), к.мед.н. Цикунов О.П. (1975-1976 рр.), к.мед.н., доцент Кулик О.Ф. (1976-1986 рр.), д.мед.н., професор Бачинський В.Т. (1986 – по теперішній час).

Кафедра судової медицини заснована у вересні 1945 р., як самостійний підрозділ новоствореного медичного інституту. За всю історію кафедра судової медицини пройшла тяжкий і складний шлях організації, становлення та розвитку.

Першим завідувачем був полковник медичної служби І.А. Шустер (1945-1946 рр.), який одночасно виконував обов'язки головного судово-медичного експерта Прикарпатського військового округу. Асистентами кафедри у той час були капітан медичної служби В.М. Бокаріус та обласний судово-медичний експерт Н.Б. Курочкіна.

У 1947 р. керівництво кафедрою передано кандидату медичних наук Антуласвій Т. В., яка в січні 1949 р. за переводом виїхала на роботу в медичний інститут м. Станіслав (тепер м. Івано-Франківськ).

Для читання курсу судової медицини і прийняття екзаменів у березні 1949 р. за Наказом МОЗ УРСР була тимчасово відряджена доцент Харківського медичного інституту Сотнікова Л.Л., яка багато зробила для розвитку і покращення роботи кафедри.

З липня 1949 р. завідування кафедрою передано доценту Сафроновій А.І. Асистентами кафедри в цей час були Коломієць А.І. та Макшеєва Б.А., а згодом – Бусоедов Ф.Г.

У зв'язку з відстороненням від завідування кафедрою Антуласвої Т.В., згодом Сафронової А.І., за службовою невідповідністю, у березні 1951 р. за Наказом МОЗ УРСР була відряджена до Чернівецького медичного інституту асистент кафедри судової медицини Київського медичного інституту, к.мед.н. Крижанівська І.В.

Життєвий шлях доктора медичних наук, професора Крижанівської Ірини Володимирівни (рис. 1) заслуговує на детальніше висвітлення: народилася 20 лютого 1922 р. у м. Козятин Вінницької області; закінчила Київський медичний інститут (1944 р.) та аспірантуру при кафедрі

Рис. 1. Професор Крижанівська Ірина Володимирівна

судової медицини цього ж інституту (1948 р.); працювала судово-медичним експертом Київського обласного бюро судово-медичної експертизи (1948 р.); впродовж 1948-1951 рр. була на посаді асистента кафедри судової медицини Київського медичного інституту ім. О.О. Богомольця; з вересня 1951 р. – призначена завідувачем кафедри судової медицини Чернівецького медичного інституту й очолювала її до липня 1985 р., пройшовши науковий шлях до професора, доктора медичних наук. Основним напрямом її наукових досліджень було визначення давності та прижиттєвості пошкодження м'язих тканин.

З 1952 р. по жовтень 1967 р. асистентом кафедри, а згодом і доцентом працювала кандидат медичних наук Дікштейн А.А., а з березня 1954 р. другим асистентом стала кандидат медичних наук Петросян Н.Г. З лютого 1960 р. по жовтень 1963 р. асистент Петросян Н.Г. перебувала у відрядженні в Монгольській Народній Республіці. У цей час науковий процес на кафедрі забезпечувався за допомогою в.о. асистентів судово-медичних експертів: Жука Г.Л., Мельникової З.О., Баланчук Л.Т., Гелети Т.Ф. У 1964-1965 рр. вони продовжували викладання на кафедрі у зв'язку з від'їздом у м. Орджонікідзе на посаду завідувача кафедри судової медицини медичного інституту асистента Петросян Н.Г. (1954-1965 рр.). У різні періоди асистентами кафедри працювали Гага В.О. (1965-1967 рр.), Скідова Л.Є. (1968-1970 рр.), Мартиненко П.П. (1970- 1973 рр.), Воєвідко В.Ю. (1970-1973 рр.).

Значний внесок у покращення викладання предмета внесла діяльність Кулика Олександра Федоровича (1971-2002 рр.), який пройшов шлях від старшого лаборанта до доцента (рис. 2). Кулик О.Ф. з 1976 по 1986 рр. працював на посаді начальника Чернівецького обласного бюро судово-медичної експертизи, а за сумісництвом – на посаді доцента кафедри судової медицини, що дало можливість значно покращити матеріально-технічну базу обласного бюро судово-медичної

Рис. 2. Директор Чернівецького медичного коледжу БДМУ Кулик Олександр Федорович

експертизи та кафедри. Тривалий час окрім науково-практичної діяльності Кулик О.Ф. займався й адміністративною роботою на посаді декана лікувального факультету Чернівецького медичного інституту. Він є автором більше 56 наукових праць, шести навчально-методичних посібників, має п'ять посвідчень на раціоналізаторські пропозиції.

На сьогоднішній день доцент Кулик О.Ф. обіймає посаду директора Чернівецького медичного коледжу Буковинського державного медичного університету.

У 1978 р. кафедра судової медицини поповнюється двома співробітниками. З Барнаульського державного медичного інституту за конкурсом приходить доцент Міщенко Ж.Д. (1987-2002 рр.) та вступає до аспірантури патологоанатом Бачинський В.Т. (1978р.)

Бачинський В.Т. пройшов на кафедрі судової медицини шлях від аспіранта до професора, захистивши у 2009 р. дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук. Зараз д.мед.н., професор Бачинський В.Т. очолює кафедру судової медицини та медичного правознавства. Одночасно, починаючи з 1986 р. по теперішній час Бачинський В.Т. очолює Чернівецьке обласне бюро судово-медичної експертизи, що дало можливість значно розширити та покращити матеріально-технічну базу кафедри та бюро, модернізувати навчальний процес і тісно поєднати практичну та наукову діяльність їх співробітників.

Бачинський Віктор Теодосович народився 1952 р. в с. Комарно, що на Львівщині. У 1976 р. закінчив Чернівецький державний медичний інститут (рис. 3). Автор більше 200 наукових праць, співавтор шести монографій, співавтор п'яти навчальних посібників, 18 деклараційних патентів на винаходи та 10 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції. Основними напрямками його наукових досліджень є лазерна спектрофотометрія біологічних тканин людини в розробці об'єктивних судово-медичних критеріїв визначення давності настання смерті та часу утворення гематом, зажиттєвості тілесних ушкоджень, встановлення оптичних критеріїв патоморфологічних змін біотканин та ін. За роки праці підготував п'ятьох кандидатів медичних наук.

Рис. 3. Професор Бачинський Віктор Теодосович

У 1985 р. кафедра судової медицини перетворюється у курс і приєднується до кафедри патологічної анатомії (завкафедри – професор Прокопчук В.С., а з 2001 р. – Давиденко І.С.). Незважаючи на втрату самостійності кафедри, як навчальний предмет судова медицина продовжує свій подальший розвиток, а з 2007/2008 н.р. у зв'язку з переходом на кредитно-модульну систему організації навчального процесу студентам викладаються й основи медичного законодавства.

Як самостійну кафедру судової медицини та медичного правознавства відновлено у 2011 році.

У 2001-2003 рр. на курс судової медицини прийшли молоді фахівці Савка І.Г., Ванчуляк О.Я., які за короткий термін пройшли шлях від асистента до доцента і на даний момент виконують великий обсяг навчальної та наукової роботи, постійно поєднуючи свою діяльність із роботою на посадах судово-медичних експертів обласного бюро судово-медичної експертизи.

Савка І.Г. – кандидат медичних наук, доцент, обіймає посаду декана медичного факультету №3. Автор більше 100 наукових праць, співавтор трьох навчальних посібників, 10 деклараційних патентів на винаходи та корисну модель, 10 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції, одного авторського твору, трьох галузевих нововведень та трьох інформаційних листів.

Ванчуляк О.Я. – кандидат медичних наук, доцент. Автор більше 100 наукових праць, співавтор трьох монографій, співавтор трьох навчальних посібників, 18 деклараційних патентів на

винаходи та 10 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції.

З 2005 р. на кафедрі працює Заволович А.Й. – кандидат медичних наук, доцент. Автор більше 50 наукових праць, співавтор монографії, трьох деклараційних патентів та трьох посвідчень на раціоналізаторські пропозиції.

З 1998 р. на кафедрі працює Беженар І.Л. – кандидат медичних наук, доцент. За сумісництвом – завідувач відділу судово-медичної експертизи трупів Чернівецького обласного бюро судово-медичної експертизи. Автор більше 50 наукових праць, співавтор монографії, шести деклараційних патентів та чотирьох посвідчень на раціоналізаторські пропозиції, трьох галузевих нововведень та трьох інформаційних листів.

З 2011 р. на кафедрі працює асистент, лікар, судово-медичний експерт – Тимошук Н.В. За сумісництвом на кафедрі судової медицини та медичного правознавства також працюють: кандидат медичних наук, асистент Вацик М.М. – завідувач відділення судово-медичної криміналістики, лікар вищої кваліфікаційної категорії, автор більше 50 наукових праць, чотирьох деклараційних патентів на корисні моделі та чотирьох посвідчень на раціоналізаторські пропозиції; кандидат медичних наук, асистент Павлюкович О.В. – автор більше 80 наукових праць, п'яти деклараційних патентів та шести посвідчень на раціоналізаторські пропозиції, двох галузевих нововведень, інформаційного листа; з 2013р. працює асистент Юрнюк С.В. – заступник начальника навчального відділу університету (рис. 4).

Рис. 4. Співробітники кафедри судової медицини та медичного правознавства Буковинського державного медичного університету

Перший ряд (зліва направо): робітник Козарюк Н.В., старший лаборант Медуха Н.В., професор Бачинський В.Т., старший лаборант Литвиненко О.Ю., доцент Заволович А.Й., клінічний ординатор Гараздюк М.С.

Другий ряд (зліва направо): асистент Тимошук Н.В., доцент Беженар І.Л., доцент Ванчуляк О.Я., асистент Вацик М.М., асистент Павлюкович О.В., доцент Савка І.Г.

Основним науковим напрямком кафедри судової медицини та медичного правознавства були і залишаються проблеми пошуку нових діагностичних критеріїв для вирішення питань раннього виявлення пошкоджень тканин та змін середовищ організму при патологічних процесах та у випадку травм різного генезу, сапромату, судово-медичної травматології, діагностики давності настання смерті та часу спричинення тілесних ушкоджень з використанням сучасних фізичних методів досліджень. За весь період існування кафедри співробітниками опубліковано більше 700 наукових робіт, у тому числі: шість монографій, підготовлено і видано 16 навчально-методичних посібників, розроблено та отримано 20 деклараційних патентів на винаходи, 29 раціоналізаторських пропозицій, один авторський твір та три нововведення.

За час створення кафедри захищені дві докторські та шість кандидатських дисертацій.

У 1964 р. проведена I міжобласна науково-практична конференція судових медиків Закарпат-

ської та Чернівецької областей; у 1981 р. - VI Республіканська науково-практична конференція судових медиків України; у 2002 р. - нарада-семінар начальників обласних бюро та завідувачів кафедр судової медицини України. У 2013 р. проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Актуальні питання судово-медичної експертизи».

За весь період роботи кафедри судової медицини та медичного правознавства підготовлено більше півсотні лікарів судово-медичних експертів, які пройшли через науковий гурток кафедри, інтернатуру, ознайомилися з практичною роботою експерта та вибрали своєю спеціальністю судову медицину.

На даний час колектив кафедри продовжує не тільки методичну, наукову та навчальну діяльність, а й практичну експертну роботу в складі Чернівецького обласного бюро судово-медичної експертизи. При цьому колектив готує достойну молоду зміну – лікарів-інтернів, котрі виростають із активних учасників постійно діючого гуртка кафедри.

НАУЧНЫЕ ОЧЕРКИ КАФЕДРЫ СУДЕБНОЙ МЕДИЦИНЫ В ПРОШЛОМ И НАСТОЯЩЕМ

В.Т. Бачинский, И.Г. Савка, О.Я. Ванчуляк, А.Ф. Кулик

Резюме. В статье проанализирована история кафедры судебной медицины и медицинского правоведения Буковинского государственного медицинского университета в контексте этапов развития судебной медицины как учебной дисциплины. Изображены исторические и научные портреты заведующих и преподавателей кафедры. Показано становление и перспективы сотрудничества между Черновицким областным бюро судебно-медицинской экспертизы и кафедрой на пути к научно-практическому комплексу, который создан благодаря учебно-методической, научной и практической деятельности коллектива кафедры.

Ключевые слова: кафедра, судебная медицина, медицинское правоведение, история, наука.

THE DEPARTMENT OF FORENSIC MEDICINE IN THE PAST AND PRESENT

V.T. Bachynskiy, I.G. Savka, O.Ya. Vanchuliak, O.F. Kulyk

Abstract. In this article, the history of the Department of Forensic Medicine and Medical Law of the Bukovinian State Medical University was analyzed in the context of the stages of formation of forensic medicine as an educational discipline. The historical and scientific portraits of the heads of department and teachers of the Department of Forensic Medicine and Medical Law are shown. The formation and prospects of cooperation between the Chernivtsi regional bureau of forensic medicine and the department on the path to a united scientific and practical complex, which was created thanks to the instructional, research and practical activities of the department staff are described.

Key words: Department, Forensic Medicine, Medical Law, history, science

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Рецензент – проф. В.І. Чебан

Buk. Med. Herald. – 2014. – Vol. 18, № 2 (70). – P. 180-183

Надійшла до редакції 29.01.2014 року